

Ook voor beroepsziekten geldt: voorkomen is beter dan genezen

Beroepsziekten zijn te vermijden door preventieve maatregelen gericht op de werkplek én de persoon. Ook de arbeidsdeskundige speelt in dat proces een rol. Bedrijfsarts en klinisch arbeidsgeneeskundige dr. Bas Sorgdrager geeft in dit artikel achtergrondinformatie over beroepsziekten. In de komende editie geeft hij drie voorbeelden van veel voorkomende beroepsziekten (overbelastingsblessures).

TEKST | Bas Sorgdrager

Wie een beroepsziekte heeft opgelopen kan niet terugkeren in eigen werk tenzij de oorzakelijke factoren zijn weggenomen en er geen medische beperkingen meer zijn. Vaak zijn de gevolgen van beroepsziekten echter blijvend. De oorzaak van een beroepsziekte kan het werk zelf zijn (inhoudelijk), de werkomstandigheden of de wijze waarop het werk wordt uitgevoerd. Karakteristieken van de werknemer bepalen in hoeverre risicofactoren in het werk tot schade leiden. Feit is dat werknemers langer verzuimen wanneer ze van mening zijn dat het werk mede de oorzaak van hun ziekte (Arbobaans 2020).

Gemiddeld ontwikkelen 4 op de 1000 werkenden jaarlijks een beroepsziekte. Dit aantal is gebaseerd op 'dokters diagnoses' afkomstig van het peilstation intensief melden van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten. Getrainde bedrijfsartsen (n=120) melden de door hen waargenomen beroepsziekten. De literatuur geeft aanleiding de incidentie iets hoger te schatten: 5 tot 30 per 1000 werkenden. Sommige informatiebronnen geven nog veel hogere getallen. Deze zijn gebaseerd op vragenlijstsonderzoeken zoals de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden van TNO. Het optreden van beroepsziekten hangt uiteraard af van de aanwezigheid

van beroepsrisico's die per sector verschillend zijn. Maar: elk werk gaat gepaard met risico's voor de gezondheid. Individuele aanleg, werkmethodes en gedrag bepalen of de risico's leiden tot gezondheidsschade.

Schaderegelingen

Nederland heeft een unieke plaats in Europa waar het gaat om regelingen voor schadevergoedingen bij beroepsziekten. In België en Duitsland bijvoorbeeld is de civiele aansprakelijkheid uitgesloten. België kent in plaats daarvan een afzonderlijk fonds voor beroepsziekten, terwijl Duitsland een verplichte directe verzekering voor werkgevers heeft. Op basis van die verzekering kan de werknemer zich direct wenden tot de verzekeraar. De werkgever betaalt hiervoor een premie, afhankelijk van het beroepsrisico. Interessant in deze landen is dat medische zorg, revalidatie en (gedeeltelijk) preventie van beroepsrisico's aan de verzekering zijn gekoppeld. Buiten de verzekering of het beroepsziektefonds om heeft de werknemer geen mogelijkheid om schade te claimen, de werkgeversaansprakelijkheid is dan uitgesloten. Dit voorkomt een juridische lijdensweg zoals in Nederland. De schadeafwikkeling via het aansprakelijkheidsrecht is een moeizaam proces voor een werknemer die in Nederland een beroepsziekte oploopt. Deze procedure biedt de werkgever en de verzekeraar evenmin voordeel. Voor de gezondheid van het slachtoffer is het beter geen procedure te starten: meerdere studies tonen aan dat mensen in een letselschadeafwikkeling worden belemmerd in hun herstel. Bovendien heeft het aansprakelijkheidsrecht geen preventieve werking.

Regelingen

De sociale zekerheid in Nederland hanteert niet het uitgangspunt van het 'risque professionnel' (verzekering tegen beroepsrisico's) zoals in de landen om ons heen maar het principe van 'risque social' (verzekering tegen zowel beroepsrisico's als privérisico's). Voor (ex-)werkers met een beroepsziekte als gevolg van blootstelling aan schadelijke stoffen is er sinds 1 januari 2023 wel een regeling voor financiële compensatie. Voor asbestslachtoffers was er al een regeling bij de beroepsziekte mesothelioom. De regeling Tegemoetkoming Stoffenge-relateerde Beroepsziekten (TSB) geldt in eerste instantie voor longkanker door asbest, allergisch beroepsastma en chronische encefalopathie door oplosmiddelen (CSE,

Mensen in een letselschadeafwikkeling worden belemmerd in hun herstel

JURIDISCHE KADER VOOR HET VERHAAL VAN SCHADE BIJ BEROEPSZIEKTEN

Artikel 7: 658 BW: schending zorgplicht: De werknemer moet stellen en zo nodig bewijzen dat hij schade heeft geleden in de uitoefening van zijn werkzaamheden. De werkgever moet zijn aansprakelijkheid betwisten door te bewijzen dat hij voldaan heeft aan zijn zorgplicht, de schade niet het gevolg is van een tekortschieten in zijn zorgplicht of dat de schade is ontstaan door opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer.

of schildersziekte). Het doel is om slachtoffers van deze beroepsziekten erkenning te bieden voor het feit dat ze ziek zijn geworden door blootstelling aan bepaalde schadelijke stoffen op hun werk. Zie ook www.lexces.nl.

Preventie en interventie

Uitgangspunt voor de preventie van beroepsziekten is de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RIE), waarin de gezondheidsrisico's staan beschreven. In het kader van werkbehoud biedt de RIE handvatten voor interventies op drie niveaus.

1. Bronaankpak: Het werk kan structureel gezondheid bedreigend zijn doordat er blootstelling is aan bijvoorbeeld schadelijke stoffen of fysieke agentia. De aanpak is hier vooral gericht op bronbestrijding. Een voorbeeld: overmatig lawaai op de werkplek (dagdoses boven de 80 dB) leidt tot gehoorschade. Het blijkt dat het dragen van gehoorbescherming maar ten dele effectief is om schade te voorkomen.
2. Voorlichting en instructie: Werkmethoden en hygië- →

OVERZICHT

OVERZICHT MEEST VOORKOMENDE BEROEPSZIEKTEN IN BRANCHES (*Ongevallen worden niet meegerekend)

Gezondheidszorg	Overspanning/burnout Overbelastingsblessures Infectieziekten Huidaandoeningen (handeczeem)
Onderwijs	Overspanning/burnout
Defensie, Politie	Posttraumatische Stresstoornissen Gehoorschade
Agrarische sector	Overbelastingsblessures Vergiftigingen Gehoorschade Infectieziekten Longziekten
Bouwnijverheid	Overbelastingsblessures Gehoorschade Huidaandoeningen
Industrie	Overbelastingsblessures Gehoorschade Longziekten
Transport	Overbelastingsblessures Overspanning
Muziek	Overbelastingsblessures Gehoorschade
Schoonmaak	Overbelastingsblessures Huidaandoeningen (handeczeem)
Zakelijke dienstverlening	Overspanning

nisch gedrag zijn ervoor verantwoordelijk dat gezondheidsproblemen optreden. Het accent ligt in die gevallen op voorlichting en instructie op afdelingsniveau. Een voorbeeld: overbelastingsklachten door repeterend werk of het hanteren van te zware lasten hebben vaak te maken met gedragsmatige aspecten. Uiteraard kunnen organisatorische maatregelen of adequate hulpmiddelen een bijdrage leveren aan preventie, maar in de praktijk blijkt vaak dat medewerkers geïnstrueerd moeten worden om gezond te werken.

3. Versterken belastbaarheid: door persoonlijke gevoeligheid kan een gezondheidsrisico van een relatief lage intensiteit toch tot gezondheidsschade leiden. Anders gezegd: ondanks een relatief lage arbeidsbelasting kunnen kwetsbare werknemers een beroepsziekte ontwikkelen. De aanpak ligt hier dus op het beschermen van de medewerker door versterken van de belastbaarheid of zelfs adviseren het werk niet te doen.

Rol arbeidsdeskundigen

Als adviseur in bedrijven: In een goede verzuimanalyse staan werkgerelateerde oorzaken beschreven. Deze arbeidsrisico's moeten ook in de RI&E benoemd staan. Voor het plan van aanpak in het re-integratieproces: In een goede probleemanalyse is aangegeven of de achtergrond van de arbeidsongeschiktheid werkgerelateerd is. Dit gegeven is van essentieel belang welke interventies gaan leiden tot een duurzame terugkeer in werk. *Ondersteuning bij letselschades:* Een beroepsziekte leidt tot inkomensverlies dat een aanleiding voor een werknemer kan zijn om de schade te verhalen.

REFERENTIES:

W Eshuis, Werknemerscompensatie in de steigers. Naar een nieuwe aanpak van werknemerscompensatie en preventie van arbeidsongevallen en beroepsziekten in arbeidsorganisaties. Proefschrift Universiteit van Amsterdam, 2013

YRK Waterman, De aansprakelijkheid van de werkgever voor arbeidsongevallen en beroepsziekten. Proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009. Boom Juridische uitgevers/ISBN 978-90-8974-193-6

B Sorgdrager, Beroepsziekten in Europa: Nederland koploper? Tijdschrift Vergoeding Personenschade 2014, 3: 85-88 ←